

OTİZMLİ BİREYLER VE ŞİDDET DAVRANIŞLARI, OLUMLU DAVRANIŞ GELİŞTİRME

Otizmlı bireylerde çeşitli davranış problemleri gözlemlenebilir. Ağlama, vurma, ısırma, tükürme, saç çekme, çığlık atma vb. Şiddet içeren davranışları da (kendi elini ısırma, başını nesnelere vurma gibi) görebilmekteyiz. Bu eylemlerin birçok nedeni olsa da bu davranışları düzenli ve yerinde bir eğitimle yok etmek mümkündür.

Otizmlı bireylerde çeşitli davranış problemleri gözlemlenebilir. Ağlama, vurma, ısırma, tükürme, saç çekme, çığlık atma vb. Şiddet içeren davranışları da (kendi elini ısırma, başını nesnelere vurma gibi) görebilmekteyiz. Bu eylemlerin birçok nedeni olsa da bu davranışları düzenli ve yerinde bir eğitimle yok etmek mümkündür. Kendine ve çevresine zarar verici davranışları en çok görülen otizm grubu;

1-Sözel iletişim becerisi olmayan otizmliler, kendini ifade edemeyince ve bunu yapması için de başka yol öğretilmediğinde içgüdüsel olarak saldırıya geçmekte. Örneğin istemediği bir ders çalıştırıldığında öfke krizine girmesi gibi.

2-Zekâ seviyesi düşük otizmliler, çevrenin kendisinden beklentisini anlamayınca, günlük rutini bozulup boşluğa düşünce öfke krizine girmesi gibi.

3-Otizmden etkilenme derecesi yüksek otizmliler, kendi ritüellerini yapması kesintiye uğratılınca öfke krizine girmesi Bunların hepsinin bir arada görüldüğü çocuklar da var, bir tanesinin de... Bir de biyolojik problemler ve hastalık durumları nedeniyle yaşanan durumlar var (epilepsi, bağırsak problemleri, diş ağrısı, migren, hormonal bozukluklar) Aileler ne yapmalı da ileride bu davranışlar ile daha az karşılaşsınlar? Öncelikle ağaç yaşken eğilir misali bu işe erken yaşta başlamalıyız. Çok küçük yaşlardan itibaren tutarlı ve kurallı bir çerçeve çizmeliyiz. Küçükken melek gibi bakılan, her dediği yapılan, sınır konulmayan otizmlı birey büyüdüktan sonra hiç sınır kabul etmez. Apartman baskısı, sabah işe gideceğiz baskısı, biraz uyuyalım baskısı sonucu annebabalar genelde çocuğun isteklerini yerine getirirler. Tabi bunu hemen yapmazlar, önce izin vermezler sonra da bahsedilen baskılarla geri adım atarlar. İşte bu noktada önce izin vermeyip sonra direten çocuğun istediği yapıldığında en büyük hataların tohumu atılmış olur. Ve bu hata genelde yıllarca sürer. Ancak tutarlılık her ortamda sağlandığında çocuğun eğitimi başarıya ulaşır ve kalıcı bir davranış olarak çocukta yer eder. Formüle edersek: Sınır konulmayan çocuk + tutarsız anne/baba davranışları =ergenlikte şiddet. Tabi ki başka etkenler de var. Şiddet modeli olunması, yanlış eğitim uygulamaları gibi... Bazen siz ne kadar iyi davransanız da çocuklarınızı öfke patlaması yaşayabilirler. Bu noktada aşağıdaki önerileri dikkate almalısınız: 1- Tahmin edilebilir bir yaşam (günlük rutinleri görsel çizelge ile anlatmak vb.) 2- İyi bir zaman planlaması 3- Geçişlerin iyi planlanması 4-Yaşa ve seviyeye uygun eğitim 5- Bol egzersiz 6- İyi bir beslenme alışkanlığı 7- Hobiler Ergenlikte, özellikle erkek çocuklar daha büyük zorluklar çıkarırlar. Evde istekleri yerine getirilen, açık büfe yaşayan otizmlı birey okulda böyle bir çevre bulamayınca okula da gelmek istemeyebilir. Tek dinlenme zamanı okul olan aile, bu imkânı da bulamaz ise çok daha zor günler başlamış olur. İşte bu günlere gelinmeden önlem alınmalıdır. Ailelerle görüştüğümüzde birçok çocuğun yeme rutini olmadığını görüyoruz. Çocuk sürekli bir şeyler yeme derdinde. Ergenlikten itibaren görülen problemlerin en büyük

kaynaklarından biri yemek savaşıdır. Çocuk okula gelir ve hemen yemek derdine düşer. Bu nedenle mutlaka sizinle birlikte yeme rutinlerini çok erken yaşlarda kurun. Spor çok önemli, yapmaktan zevk aldığı aktivitelerin sayısını arttırmak çok önemli. Görsel çizelgeler önemli, geçişleri iyi planlamak önemli. Peki bu davranışlar oluştuğunda ne yapmalı? Normalde görmezden gelme etkili bir yöntemdir özel eğitimde ancak kafasını duvara vuran bir çocuğu görmezden gelemeyiz. Öncelikle kendine zarar vermesini engellemeliyiz. Diğer taraftan kavga ediyormuş gibi bir modda olmamalı, sakın bir tavırla bunu yapmalıyız. Belki de en zoru burası, elleriniz tırmalanmışken, kanıyorken genelde bu bir güç savaşına dönüşür ve kendinizi kaybedersiniz. Tam da çocuğun istediği. Artık öfke nöbeti geçiren çocuk karşısındaki kişi bu denli güreşmedikçe tatmin olmaz. Çocuğun olumlu davranış geliştirebilmesi için, herkesin aynı tavrı göstermesi okul ve aile işbirliğinin sağlanması çok kıymetlidir. Kaynak: Berat Çelik (Özel Eğitim Öğretmeni)